

Předmluva

Tuto se počíná kronika

- Mnozí pověsti hledají,
v tom múdrě a dvorně činie,
ale že své země netbají,
tiem svůj rod sprostenstvím vinie.
- (5) Nebo ež by se do nich které cti nadieli,
své země by skutky jměli,
z nichž by svůj rod vešken zvěděli,
a odkud by přišli, věděli.
Jáz těch kněh dávno hledaji
- (10) a veždy toho žádaji,
aby se v to někto múdrý uvázal
a vše české skutky v jedno svázal.
A dotad sem toho žádal,
donidž sem toho právě nezbadal,
- (15) že se v to nikte nechce otdati.
Pro to se sám v to musím uvázati.
Ale věz, žeť úsilno jest tu kroniku psáti,
pro toť chci rozličných hledati.
Nebť to za jisto povědě,
- (20) žeť nikdiež celé kroniky nevědě.
Neb jejie písari nevelmi sú snažni byli,
pro to sú mnoho opustili,
jedno o svém kraji a jiného málo mluviece
a mnoho rozličného opustiece
- (25) a tiem pravý sled tratiece.
Nalez kroniku u kněžě starého u Boleslavi,
ta všecky jiné oslavi,
ta mi jístě vlastiny boje vypravi.
.....
- (30) Pro to budeš-li pražskou nebo břevnovskou kroniku čísti,
tiem se právě ujisti,
že na ní jest méne postaveno,
ale slóv vice mluveno.
A opatovičská, ta často blúdí,
- (35) ačť vice mluví, však tobú slúdí.
Vyšehradská mi se najméne slíbila,
ale nejlepšíet jest na Boleslavi byla.
To račte všichni věděti,
žeť se já chci té držěti.
- (40) Ale nalezneš-li kde co jinak než tuto mluveno,
věz, žeť to jest mú volí neproměněno,
ale jakž tam jest postaveno,
takežť jest i mnú tuto ustaveno.
Řěči prázdne, jelikož mohu, myšli ukrátiti,
- (45) a však mysl cělú myšli položiti,
aby se tiem mohl každý radějí učiti
a k svému se jazyku vice snažiti.
Nebo uslyšě múdrý řěč múdrú, múdrějí bude
a túžebný tiemto túhy zbude.
- (50) Jáz ti tuto sprostně položi
a na to lepšíeho proši,
aby pro naše země čest
i pro našich nepřátel lest
opravil mú řěč rýmem krásným
- (55) a óslavil hlaholem jasným
a mne tiem nehanějě,
by řekl: "Plete se neumějě."
Ját se v tom sám dobře znaji,
jedno žeť, o mém jazyku velmi tbaji.

- (60) To mě jest k tomu již vzbudilo
a toť mě jest k úsilí připudilo.

kapitola 1

Ot Babylonské věže a o sedmidcát jazycích

- Když vešcek lid pro svú vinu
kromě osmi vodú zhynu,
tehdy ti, již biechu ostali,
ot vzchodu slunečného vstali,
(5) k poledni sě veždy brachu;
nebo biechu plni strachu.
Po tom sě vešdy bojiece,
sami sobě v tom nevěřiece,
když na jednom poli biechu,
(10) jemužto Samar diechu,
tu nemúdrú radu vzěchu
a právě podobnú k smiechu
řkúc: "Postavimy věži sobě,
ta bude vysoká do nebě."
(15) A když tu věži děláchu,
tvrdými cihlami ji stláchu.
Klí miesto vápna jmějiechu
a všickni jednu řeč mluviechu.
Bohu sě jich řeč nesmíli,
(20) jich jazyky tako zmýli,
že bratr bratru neurozumě,
ale každý svú řeč umě.
Tu svého diela přěstachu,
druh ot druha pryč sě brachu.
(25) Každý sobě těch vlast ustavi
a ot těch vzněchu sě rozliční nravi.
Ti sobě osobichu země,
jakž dnes má každá jmě.
Mezi jinými Srbové
(30) tu, kdežto biechu Hřekové,
podlé moře sě ustavichu,
až do Říma sě vzplodichu.

kapitola 2

O počátcě jazyka českého

- V srbském jazyku jest země,
jiež Charvátci jest jmě.
V tej zemi bieše lech,
jemuž jmě bieše Čech.
(5) Ten mužobojstva sě dočini,
pro něž svú zemi provini.
Ten Čech jmieše bratruov šest,
pro něž jmieše moc i čest,
a ot nich mnoho čeledi,
(10) již jedné noci Čech osledi.
I vybra sě se vším z země,
jiež bieše Charvátici jmě.
I bra sě lesem do lesa,
dietky své na plecí nesa.
(15) A když dlúho lesem jide,
k velikému hvozdu přide.
Tu sě stešče čeledi jeho.
I vece Čech: "Ach, běda skutka mého,
že jste vy pro mě v tejto núzi
(20) a jsú pro mě váši domové hustí luzi."

- I vece Čech k svému sboru:
"Podejděm pod tuto hůru!
Dětem a skotu otpočinem
a snad se tuto s tůhů minem."
(25) Zajtra u pravé zůřě
by Čech sám sedm na tej hůřě,
s niež všichnu zemi ohleda
a dále jim jíti neda
řka: "Mámy zemi po své vůli,
(30) budú nem sde plni stoli,
zvěři, ptákův, rýb, včel dosti,
ot nepřátel dosti tvrdosti."
Jako by se dnes na půšči stalo,
kdežto by jim nic nepřekážalo.
(35) Ale s té hůry na zemi zřěchu,
pro to tej hůřě Říp vzděchu.
Prvé chleba nejmějiechu,
jedno maso a ryby jědiechu.
Prvé léto laz vzkopachu,
(40) druhého léta rádlem vzórachu.
Ale že jich starostě Čech diechu,
proň zemi Čechy vzděchu.
Ti lidé věrni biechu
a své sbožie obecno jmiechu.
(45) Komuž se co nedostanieše,
ten u druha jako své vezmieše.
Jeden obyčěj zlý jmějiechu,
že manželstva nedržiechu.
Tehdy ijedna žena mužem jísta nebieše
(50) a jeden muž žěn mnoho jmějieše.
Právě skotsky přebýváchu,
na každý večer nového manželstva hledáchu.
Súdcě nejmějiechu,
nebo sobě nekradiechu.
(55) Pakli se kdy stala která sváda,
u stařějšieho budieše rada,
aby právo učinili,
pravému škody polepšili.
Minu let velmi mnoho,
(60) že se držiechu ten lid obyčějě toho.

kapitola 3

O Libušinu otci múdrému

- A když mnohý minu rok,
vsta v zemi muž, jemuž diechu Krok.
Ten zemi všecknu súdieše
a múdrosti jě učieše.
(5) Potom Krok jide do návi
a tři dcery múdré ostavi,
Kaziu, Tetku a Libuši.
O třetie mluviti muši.
Kazě seděla na Kazíně
(10) a Tetka na Tetíně.
Libušě prorokyni bieše,
ta všěcku zemi súdieše.
Sta se, že o mezi se dva svadista,
až sobě dobřě přibista.
(15) Libušě se jě jich súditi
a vinného chtieše smútititi.
Vinný jě se Libušě haněti
řka: "Nechci tebe za súdci jmieti.

- Neb žena lépe umie jehlú šíti
 (20) než v súdē mužē súditi.
 Auvech, kako mě to velmi rudí,
 že náši zemi žena súdí."
 I jě sě jie viece všēch paní haněti,
 jehož já nechci mluviti.
- (25) Libušě to uslyšěvši,
 nemúdrě mu přehověvši,
 nic jemu neotpovědě,
 ale valný sněm zapovědě.
 Když sě na sněm všichni snidu
- (30) a přēd Libušī přijědu,
 tehdy ta všie země máti,
 jě sě hanby své žalovati.
 Zeměné to uslyševše,
 své sě hospodě nasmievše,
- (35) jako s patra sě vzpodjemše,
 rady ijedné nevzemše,
 křiknú všichni jedním hlasem:
 "Nevyplatímy toho jedniem vlasem.
 Pravduť je mluvil člověk taký.
- (40) Neboť jest vila muž všaký,
 jenž sě přēd ženú súdí,
 jehož k tomu núzě nepřipudí.
 Již déle nechcem hověti,
 chcem mužē za hospodu mieti.
- (45) Jednohoť na tobě prosímy:
 Pověz nem věščbami svými,
 z které nem země radíš knězě vzietí.
 Neboť v své zemi nemóžem podobného jmieti."

kapitola 4

O Libušinu proročství

- Tehdy jim Libušě odpovědě
 řkúc: "Toť vem beze lsti povědě,
 jakož kolivěk ste mě uhanili,
 když ste mě tak potupili.
- (5) Zlý člověk chtěl by to býti,
 kterýž pro své dobré dá obci zlým užiti.
 Obec jest každého ohrada,
 ktož ji tupí, minulať jej jest rada.
 Ztratě obec, neufaj do hrada,
- (10) bez obcě dobude tebe všeliká sváda.
 Ale já vám své škody nedám zlým užiti,
 chci vám beze lsti raditi.
 Radějši byšte mohli mój súd trpěti,
 než chcete za knězě silného mužē jmieti.
- (15) Lehcěť, tepe dievčie ruka,
 ot mužské rány bývá veliká múka.
 Tu mně tehdy uvěříte,
 když svého knězě za železným stolem jedúce uzříte.
 Ale bude-li nad vámi cizozemec vlásti,
- (20) nemoci bude váš jazyk dlúho tráti.
 Túhať jest každého mezi cizími,
 smutný utěší sě mezi známými.
 Každý kralije přátely svými,
 a ijeden múdrý neradí sě s cizími!
- (25) Pojmeť sobě lid jazyka svého
 a bude vždy hledati vašeho zlého.
 Na váš lid hledati bude viny
 a svým rozdělí vašě dědiny.

Češte své, i krastavo,
(30) nedaj v se cizozemcóm, česká hlavo!
Tomuť vy učí ženská hlava,
kde jeden jazyk, tu jeho sláva."

kapitola 5

O Libušinu koni, ješto Přemysla přinesl

I opět Libušě povědě
"Jižť to já dobře vědě,
komu býti vaší hospodú.
Jeďtež čstnější po mého koně vodu!
(5) Jamžť jedno on poteče
a k komuž on přiteče,
toho na ten kón vsadiece,
vedťež jej sěm, sě nesvářiece.
Budete-li sě svářiti,
(10) po tisíc let bude všie zemi škoditi".
Libušě sě na své věščby vypusti,
kuoň osedlaný bez uzdy pusti.